

Vrchlabí

Ocenění

Nemocnice Vrchlabí

Michal Mrázek

Aby vaše Škoda
zůstala originální

SKODA Service

Platí pro vozy Škoda
starší 4 let

Znáte naši Šekovou knížku plnou výhod?

- ✓ Sleva 15 % na Škoda Originální díly
 - ✓ Sleva 20 % na nákup Škoda Originálního příslušenství
 - ✓ Sleva 20 % na výměnu Škoda originálních brzd, tlumičů a výfuků
- A mnoho dalších výhod.

Pokud Šekovou knížku ještě nemáte, je pro vás zdarma připravena v našem servisu nebo online na www.sekova-knizka.cz.

Váš autorizovaný servisní partner Škoda:

HAVEX-auto s.r.o.
Na Bělčicích 503, 543 01 Vrchlabí
Tel.: 499 406 312
E-mail: vr.servis@havex.cz
www.havex.cz

OBSAH

Editorial

Úspěchy

JIŘÍ ŠTEFEK / šéfredaktor

Závěr loňského roku byl pro řadu firem nebo lidí velice úspěšný. V tomto vydání Vrchlabinek se nám sešly hned tři materiály, které mají společného jmenovatele, a jím je úspěch. Vrchlabská nemocnice byla zařazena do prestižního celostátního žebříčku, společnost Kablo Vrchlabí společně s gymnáziem vytvořily úspěšný tandem firma-škola a kuchaři z restaurace Farma dosáhli na kulinářské úspěchy a medaile. Všem se sluší pogratulovat, ale vlastně i poděkovat, protože skrze své úspěchy šíří dobré jméno města Vrchlabí i daleko za jeho hranice. Pro ostatní však mohou být i inspirací, v letošním roce si totiž mohou na podobné úspěchy sáhnout i jini. Ve sportu, ve své kariéře, ve volnočasových zálibách, ale i skrze různé netradiční kuriozity. My pak o nich rádi ve Vrchlabinkách napíšeme. Má-li komunita ve svém středu úspěšné jedince i týmy, má kde čerpat inspiraci, odvahy, ale i optimismus. Začíná rok 2024. Ať je rokem úspěchů i pro vás. ■

MICHAL MRÁZEK / str. 4 ▶ 6

KOSTEL VE FOŘTU

str. 12 ▶ 15

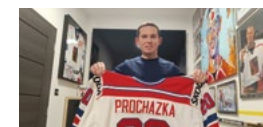
KUCHAŘI Z FARMY

str. 16 ▶ 17

JOSEF TROJAN

str. 18 ▶ 21

MARTIN JANOCH

str. 22 ▶ 26

Vydavatel: TN Média s. r. o., Branická 213/53, 147 00 Praha 4, IČO: 28847229, MK ČR E 23362, Sidlo redakce: Horská 634, Trutnov, www.vrchlabinky.cz, e-mail: redakce@vrchlabinky.cz, Redakce: Jiří Štefek, tel.: 721 907 146, e-mail: jiri@vrchlabinky.cz, Gabriela Jakoubková, Antonín Kašpar, Obchod, inzerce: Petr Ticháček, tel.: 605 419 358, e-mail: petr@vrchlabinky.cz, Monika Klikarová, tel.: 733 353 695, e-mail: monika@tn-media.cz, Grafika: Michal Krieglér, Jazyková korektura: Hedvíka Landová, Distribuce: Vybraná distribuční místa, Tisk: Tiskárna PRATR a. s., Náchodská 524, Trutnov, Sazba: TN Média s. r. o., Číslo ISSN: 2571-1482, Četnost: měsíčník, Počet výtisků: 3 000, Regionální mutace: Vrchlabsko, Titulní strana: Marek Sekáč.

INZERCE

DOVOLENÁ V EGYPTĚ

za **NEJNIŽŠÍ** ceny!

Přijďte si vybrat z nabídky osvědčených hotelů, exkluzivně pouze u nás!

LETECKY z Prahy, Wroclavi nebo Drážďan.

it INGTOURS

Těšíme se na Vás na pobočce Zámecká 1453, Vrchlabí
Otevřeno: pondělí – pátek od 9:00 do 17:00 hodin | Tel.: 702 093 598
E-mail: zajezdy@ingtours.cz | www.ingtours.cz | @CKIngtours

Vnímám to jako ocenění celé nemocnice a jejího personálu

Vrchlabská nemocnice má za sebou mimořádně úspěšný rok, který byl ve svém závěru korunován získáním prestižního ocenění „Českých 100 nejlepších“. O tom, co se povedlo, kam se nemocnice posunula a jaké má plány do dalšího období, jsme si povídali s jejím ředitelem Michalem Mrázkem.

••• JIŘÍ ŠTEFEK, FOTO: MAREK SEKÁČ, ARCHIV ČESKÝCH 100 NEJLEPŠÍCH

Potkáváme se necelé tři týdny před koncem roku 2023, tudíž se domnívám, že už je možné bilancovat. Jak hodnotíte uplynulý rok vy?

Rok 2023 byl extrémně náročný a na konci velmi úspěšný. Byl úspěšný ekonomicky, po stránce personální, ale i v ohledu, kam a jakým způsobem se nemocnice posunula.

Přesto, jsou některé úspěchy či plusy, které by stálo za to ještě vypíchnout či více zdůraznit?

Určitě je velkým úspěchem chirurgie s ortopedií a jejich operační programy. Zde už nám začínají být operační sály malé pro tak velkou poptávku po operacích. Druhou věcí je obrovský boom nárůstu pacientů na oddělení následné péče a následné rehabilitační péče. Už nejsme ani schopni takovou poptávku uspokojit. Osobně si myslím, že kdybychom měli 50 nebo 60 lůžek, máme plno. Hodně se k nám přiklání lidé ze Semilsku nebo z Jilemnicka. Skoro každý den řeším poptávkové e-maily, aby ti lidé byli umístěni u nás. Dále kompletně předěláváme oddělení následné rehabilitační péče a rehabilitačních ambulancí. To je obrovská akce, na kterou jsme získali dotaci z Integrovaného regionálního dotačního programu. Toto oddělení bychom oficiálně měli otevřít 1. dubna. Vedle toho je taďy vylepšení provozních věcí a zdravotnických přístrojů v podobě vybavení. To jsou věci, které nás posunuly hodně dopředu. Nicméně mohu říci, že pro rok 2024 chystáme další vylepšení minimálně ve stejném rozsahu jako v roce uplynulém.

Za poslední roky jsme spolu udělali již několik rozhovorů, a když vás tak poslouchám, řekl bych, že nyní sklízíte plody za práci z předchozích let.

My to nyní také tak cítíme. Poslední rok či rok a půl se situace výrazným způsobem změnila či překlopila. Vidíme to například v nárůstu pacientů z okolí, především z Jilemnicka či Semilsku. Vrací se pan doktor Janata, máme tady dalšího nového ortopeda či rentgenologa. To jsou zkrátka další věci ku prospěchu této nemocnice. Ale vrátím se k vaší otázce. Ano, nám se to nyní jednoznačně propisuje, včetně nadstandardních vztahů s některými velkými podniky ve Vrchlabí a ve Špindlerově Mlýně.

V roce 2023 si nemocnice připomínala i 50 let od otevření nové hlavní budovy. Při jejím projektování se původně plánovalo, že bude mít dvě křídla. Kdyby se to onehdy vybudovalo, asi byste měli plno i tam, že? Asi bychom ho měli plné. Ale ten plán – nehovořím přímo o druhém křídle – že bychom zde chtěli roz-

šířit ortopedii, mít nové operační sály, potenciálně magnetickou rezonanci, já tedy v hlavě mám. To je ale věc jednání na vyšších místech.

V říjnu a listopadu se připomínalo 50 let od otevření nové budovy, jak tento počín zpětně hodnotíte?

Musím říci, že to velmi dobře uchopilo především marketingové oddělení nemocnice. Na tom, aby se to lidem dostalo pořádně do povědomí, se intenzivně pracovalo půl roku. Z kraje října se otevírala velká výstava v aule zámku a druhou věcí bylo, že marketingové oddělení udělovalo velký kus práce na facebooku, kde komunikovalo s lidmi a porovnávaly se zde například staré a nové fotografie stejných míst v padesátiletém odstupu. Lidé se k tomu mohli i vyjádřit. Já si osobně myslím, že to přispělo k pozitivnímu vnímání nemocnice. K tomu, že jsme otevřeli širokému okolí.

A nyní pomyslná třesnička na dortu. Na začátku provozu nemocnice získala prestižní ocenění „Českých 100 nejlepších“ v sekci Zdraví–vzdělání–humanita. Představte prosím toto ocenění našim čtenářům. Toto ocenění pořádá a vyhláší panevropská spo-

lečnost Comenius, která podporuje jednak podniky s dobrými ekonomickými výsledky, tak i podniky, které se zabývají vzděláváním, zdravotnictvím a humanitou. Společnost Comenius si nás někdy na podzim vytipovala a projevila zájem o setkání. Následně jsem byl v Praze v jejich kanceláři na vstupním pohovoru, při kterém jsem jim ještě více přiblížil naši nemocnici. A na to konto jsme začali nějak komunikovat a splnili stanovené podmínky. A když si vezmeme, co všechno se nám tady podařilo – otevřeli jsme nové akutní oddělení ortopedie, chronická lůžka následné rehabilitační péče, otevřeli jsme pět specializovaných ambulancí, o pětinu nám vzrostl počet zaměstnanců – a ohlédneme se za tím vším zpět, tak se určitě nemáme za co stydět. Toho ocenění si samozřejmě neskutečně vážíme. Já ho vnímám jako ocenění celé nemocnice, jejího personálu a toho, co tu za pět let udělal.

Viděl jsem fotky ze slavnostního večera a hromadnou fotku všech oceněných. Co pro „malý špitál v horách“ znamená toto ocenění a přítomnost v takové elitní společnosti tahounů českého hospodářství a veřejného života?

Je to obrovské ocenění, ale zároveň i obrovský závazek, abychom neusnuli na vavřínech. Je to samozřejmě obrovská reklama pro nemocnici, pro společnost Penta Hospitals a pro město Vrchlabí. Vnímám to i jako ocenění celkového posunu, který jsme tu za pět let udělali, protože je skutečně neuvěřitelný.

Zmínili jste, že vám vzrostl počet zaměstnanců. Já si vzpomínám, že jste mi vždy říkal, jak je dnes těžké sehnat například zdravotní sestry. Je tedy v současné době nemocnice po personální stránce zcela naplněna?

Vždycky tady bude vítána nová pracovní síla. Nemocnice je živý organismus. Máte tady třeba sestřičky, které půjdou na mateřskou dovolenou, a vy o ně přijдете. Určitě a jednoznačně musíme posílit tým lékařů na interním oddělení a stále hledáme primáře na oddělení následné péče.

Další z věcí, o níž jsme se v minulosti opakovaně bavili, byla vaše snaha navázat hlubší či těsnější spolupráci s místními praktickými lékaři. Jaký je současný stav?

Tady se nebojím říci, že pokračuje nespolečná práce. My jsme je před třemi nebo čtyřmi lety zvali na společné sezení, dělali jsme pro ně semináře. Nepřišel nikdo. Já jsem v nemocnici obvodní lékaře viděl jen tehdy, když potřebovali očkování proti covidu. To tady stáli v řadě jako první. Jinak spolupráce s nimi nefunguje a já už nevím, jak se jim více propst do podvědomí než kvalitou práce, kterou momentálně odvádíme. My budeme rádi za

každou spolupráci, za každého obvodníka, který se k nám přikloní. Ale zhruba 80 procent obvodních lékařů posílá například laboratorní výsledky do nemocnice v Jilemnici. A přestože jsme je aktivně objížděli, byl jsem za nimi já nebo primář Jindra nebo vedoucí laboratoře paní magistra Wirthová, tak s námi nespolečně pracují. Já to považuju za největší minus za posledních pět let.

Jaké má nemocnice plány pro rok 2024?

Dokončíme přestavbu následné rehabilitační péče a ambulantní rehabilitace a začneme stavět nové oddělení následné intenzivní péče v místě, kde je nyní rehabilitační ambulance. Na podzim otevřeme nové oddělení DIOP (dlouhodobé intenzivní ošetrovatelské péče). Budeme určitě provozně dodělat laboratoř, která by měla být v roce 2024 kompletně stavebně dokončena. Měli bychom vylepšit chirurgické oddělení. Další položkou budou silnice v areálu. Kde byl dříve Dr. Max, tam budeme mít od 1. ledna sklad. Od 1. ledna zde bude mít pediatrickou ambulanci paní doktorka Jindrová. Budeme investovat i do nového přístrojového vybavení. A nesmíme zapomenout ani na rozvoj chirurgie Ansa. Tam jsme vyhráli výběrové řízení na jednodenní gynekologii, a tak se v tom snažíme dál postupit.

Jaké jsou vaše osobní cíle? Čeho byste chtěl dosáhnout vy sám?

Člověka nabíjí, kam se nemocnice posouvá. Nechci, aby to znělo jako klíšé, ale přál bych si, aby zaměstnanci byli spokojeni. To je pro mě zásadní. Když budou zaměstnanci spokojeni, tak se bude v nemocnici dobře pracovat i na jejím vylepšení, a následně budou spokojeni i pacienti. ■

inzerce

Nabízíme vám nový rozměr reklamy...

Malý formát, velký dojem: Objevte sílu inzerce 1/8!

Receptem na úspěch jsou aktivní lidé, kteří mají nápady

Kablo Vrchlábí a Krkonošské gymnázium a Střední odborná škola ve Vrchlábí v polovině prosince zvítězily v soutěži „Firma škola – Škola firmě“ pořádané Královéhradeckým krajem a Krajskou hospodářskou komorou Královéhradeckého kraje. Jak oba subjekty navázaly spolupráci a co pro ně získané ocenění znamená, prozradili v rozhovoru pro Vrchlábinky ředitelé Tomáš Vrbata a Martin Vlášek.

☞ JIŘÍ ŠTEFEK

Před vámi vidím diplom a takovou zvláštní cenu v podobě plastiky. Co to je za ocenění a kde jste k tomu přišli?

Vlášek: Je to ocenění pro nejlepší spolupracující pár škola-firma v rámci Královéhradeckého kraje za rok 2023 a my jsme ho v konkurenci 23 nominovaných dvojic získali společně s Kablem Vrchlábí.

Můžete blíže představit tuto soutěž či anketu?

Vrbata: Jedná se o soutěž, kterou od roku 2014 pořádá Královéhradecký kraj a Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje. Klade si za cíl ocenit nejlépe či nejintenzivněji spolupracující střední školy a zaměstnavatele. Královéhradecký kraj má ve své politice vetknutou snahu podporovat spolupráci škol a firem, stejně tak i Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje se snaží podporovat učňovské vzdělávání a celkové školství v kraji.

Jak k navázání partnerství mezi Kablem a gymnáziem došlo?

Vrbata: Na jakoukoliv spolupráci či na jakýkoliv fungující projekt potřebujete několik předpokladů. Základním je podpora vedení, ale pak potřebujete nějaký impuls nebo někoho zapáleného. Když jsme

připravovali podklady pro naši nominaci, zřetelně jsme si uvědomili, že katalyzátorem naší spolupráce vlastně byla paní učitelka Veronika Rychtrová. A to hned několikrát. Je totiž vedle paní učitelky Evy Volfové zodpovědná za environmentální výchovu a Kablo je také aktivní v řadě projektů jako Vrchlábí bez odpadu či Vrchlábí nepráská. Při nich obě paní kolegyně přicházely velmi aktivně s nápady či různými iniciativami. Ten hlavní impuls, který nastartoval vše ostatní, ale spočíval v tom, že červnové třídní schůzky žáků své třídy neorganizuje paní Rychtrová ve škole, ale na Lázu plázu, za účasti rodičů, ale i ostatních pedagogů. Je to netradiční a inovativní formát, který ale funguje mnohem efektivněji než tradiční způsob třídních schůzek. A tam jsme se potkali s učitelem fyziky panem Vladimírem Hanušem a začali jsme diskutovat, jestli by náhodou nešla navázat nějaká spolupráce v rámci přírodovědných oborů. A z toho pak vznikly exkurze, na které žáci a učitelé chodí k nám do kablováckých laboratoří. Na to se pak navázaly další projekty jako třeba simulované nástupní pohovory, které studenti gymnázia dělají v Kablu, a tak dále.

Vlášek: Žádná spolupráce by nefungovala jen díky tomu, že bychom si to domluvili jen my dva. Je to práce týmu, který ve škole funguje, který má nápady a je aktivní. A vedení školy se snaží tyto aktivity podporovat a hledat cesty k jejich financování. Na spolupráci s Kablem oceňuji, že to není o tom, že bych zavolal panu Vrbatovi, že něco potřebujeme, ale že i on sám se zajímá a zapojuje se do dění ve škole. Vztah škola-firma je většinou spíš pro průmyslovky nebo jiné odborné školy. My jsme byli jediné gymnázium, které letos získalo toto ocenění, protože naše spolupráce je skutečně všestranná. Jdeme do jazyků, do přírodovědných předmětů, do environmentální výchovy nebo sportovních aktivit žáků. Asi každá škola by ocenila, kdyby vedle sebe měla takovou firmu, jako je Kablo.

Vrbata: Souhlasím, je to o týmu. Já jsem byl také potěšen, jaké množství mých kolegů v Kablu bylo a je ochotné se nad rámcem svých pracovních povinností této spolupráci aktivně věnovat a přinášet podněty pro její další rozvoj.

Abychom to zasadili do kontextu. Kdy k onomu potkání se na Lázu plázu došlo? Tedy jak dlouho tato spolupráce trvá?

Vrbata: V podstatě od školního roku 2020/2021.

Jak se v Hradci Králové nebo na krajském ústředí o této spolupráci dozvědí?

Vrbata: Celý systém funguje tak, že Rada Královéhradeckého kraje oslovuje všechny střední školy v rámci kraje, jestli nemají nějakou spolupráci s firmami, kterou by mohly nominovat. Na druhou stranu pak Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje oslovuje všechny svoje členy, zda nejsou zapojeni v nějaké podobné spolupráci. Firmy, respektive školy pak posílají svoji nominaci. Pětičlenná výběrová komise sestavená z vedení Kraje a Komory pak nominace vyhodnotí, vítěze schvaluje Rada a hejtman Královéhradeckého kraje.

Co zisk tohoto ocenění pro vaše dvě instituce znamená?

Vlášek: Pro nás je to potvrzení, že směr, kterým jdeme, je správný. Že aktivity, které děláme, mají smysl a že jsou ve Vrchlábí lidé, kteří chtějí školu posouvat dále. Spolupráce s Kablem je nastavená dobře a my ji chceme udržet a rozvíjet. Stáváme se také centrem kariérového poradenství a centrem péče o nadané žáky, takže spolupráce se zaměstnavateli je jednou z našich klíčových aktivit, stejně jako podpora projektové výuky. Chceme se žáky pracovat, abychom jim usnadnili cestu k výběru vysoké školy, ale i budoucího povolání.

Vrbata: Každá úspěšná firma chce nejen generovat zisk, ale působit i v rámci komunity a regionu, protože to je součástí její společenské odpovědnosti. My zkrátka jako firma chceme ukázat, že tady jsme. Že tu nejsme jen proto, abychom přivezli měď, odvezli kabely a na tom vydělali nějaké peníze. Další věcí je, že do budoucna potřebujeme kvalitní zaměstnance. Studenti gymnázia uvidí, že je tady úspěšná, společensky a environmentálně odpovědná firma, a tak má smysl se po svých studiích v Česku i v zahraničí vrátit zpět do Vrchlábí a stát se zaměstnanci třeba právě Kabla.

Co máte v rámci vaší spolupráce v plánu pro rok 2024?

Vrbata: Máme v plánu, že se v lednu potkáme s celým týmem a plán sestavíme. Ne na Lázu plázu, ale na Farmě, která také získala velice prestižní ocenění jako my. My si tam dáme třeba kapra z jejich vítězného receptu a napademe nás ještě něco lepšího, než jsme dělali doposud. V každém případě chceme naši spolupráci dále rozšiřovat. ■

Slovo předsedkyně

Vážené dámy a pánové, dovolte mi vás pozdravit v novém roce 2024 a popřát vám štěstí a úspěch v osobním i pracovním životě, a to jménem členů ODS Vrchlabí a našich příznivců, kteří se věnují veřejnému a společenskému dění.

Období, kterým procházíme, není jednoduché. Mám bohužel takový dojem, že k naší společnosti různé nástrahy a překážky jaksi přirostly a moc se jim od nás nechce. Není to zas až tak dávno, co jsme čelili opakovaným úderům covidu. Ten nám uzavřel restaurace a většinu obchodů. Nemohli jsme cestovat. Řada z nás nevěděla, co budeme dělat dál. Ale neztratili jsme víru a naději. Naopak, zjistili jsme, že když spojíme svoje síly, umíme překážkám čelit a jsme schopni je překonat. Probudila se v nás vlna solidarity. Ráda vzpomínám na své heslo z té doby „kdo může, pomůže“.

Nyní před námi stojí další překážky a výzvy. Vzroste nám cena elektřiny, zbytečně tu bují byrokracie a dojde k řadě změn v daňové oblasti. Osobně mě vůbec netěší, že čepované pivo bude znovu zatíženo základní sazbou DPH ve výši 21 procent. Naopak za krok správným směrem považuji snížení DPH u potravin. Nejsem nadšena z dalších administrativních překážek při zaměstnávání brigádníků. Zjednodušení celé problematiky, které by pomohlo oběma stranám - tedy firmám i brigádníkům - se nedostavilo. Věřím, že se v ní podaří dosáhnout některých změn.

Jsmo tak trochu - myšlenkově i pohledem na stávající situaci - opět v době covidové. Čelíme překážkám a nadáváme na systém. Dříve či později však dojdeme k poznání, že si stejně musíme pomoci sami. Neměli bychom přes všechna zjevna negativa resignovat na to, co nás posouvá dopředu a co nás spojuje. Neměli bychom proto ztrácet optimismus a dobrou náladu. Podnikaví a sebevědomí lidé jsou kořením této společnosti a vědí, že je laciné sedat na lůžkách a populistická řešení. Jednoduchá lůžková řešení totiž k úspěchu nikdy nevedla.

Ve Vrchlabí se nám povedly spustit on-line přenosy ze zastupitelstva. Aktivně připomínkujeme řadu bodů projednávaných na zastupitelstvu, v komisích či výborech. Jsme vždy otevřeni vašim podnětům, názorům a připomínkám. Můžete nám kdykoliv napsat či nás oslovit.

Zachovejte nám přízeň a hezký rok 2024!

Klára Sovová, předsedkyně MS ODS Vrchlabí

On-line přenos ze zastupitelstva

To, co je v řadě měst samozřejmostí již mnoho let, se konečně stalo skutečností i ve Vrchlabí. Od března loňského roku je možné on-line sledovat každé zasedání městského zastupitelstva. Zájem o přenos předčil naše očekávání, vysílání má pravidelně kolem dvě stě sledujících. A to je výrazně více, než kolik by jich mohlo přijít na jednání osobně, protože kapacita zasedací místnosti je značně omezená. Vysílání ze zasedání zastupitelstva města mohou zájemci sledovat na internetu, na platformě YouTube. Vysílání se zde objeví až těsně před začátkem zasedání a odkaz na něj najdete na naší facebookové stránce.

Děkujeme všem, kteří se na zajišťování přenosu podílejí, v neposlední řadě ale i všem sledujícím.

Marek Mergl, Libor Kavan

Jak je to vlastně s odpady?

Přečetl jsem si rozhovor s místostarostou Alfrédem Plašilem v listopadových Vrchlabinkách a měl jsem pocit, že čtu volné pokračování scénáře k filmu „Vrtěti psem“ (čti Vrtěti Vrchlabím). A tak jsem začal číst i dostupné materiály produkované městem. Pro zjednodušení se budeme bavit o tzv. smíšeném komunálním odpadu (SKO) vyváženém na skládku v Dolní Branné. A našel jsem řadu paradoxů. Dovolte, abych byl konkrétní:

1) Středobodem problému je zvyšování poplatků za skládkování. Poplatek za skládkování se skládá z platby státu za 1 tunu ve výši 500 Kč a platby za uložení na skládce ve výši 2460 Kč/tuna. Přitom se zvyšují jen poplatky státu, ale pouze nad určité množství odpadu. Je zřejmé, že mnohem větší podíl plateb připadá na platbu, která náleží provozovateli skládky a obci.

2) Objem všech popelnic a kontejnerů na území města je 373 000 litrů. Při 52 svozích ročně je to 19 396 000 litrů. A pokud vezmu poměr litry/kg jen 3 : 1, Služby města Vrchlabí by musely ročně svézt asi 6500 tun odpadu. Ale v roce 2021 svezly „jen“ 1958 tun odpadu, takže úspěšnost necelá třetina.

3) Dle statistik bydlí v rodinných domech 43 % obyvatel a 57 % na sídlištích a v bytových domech. Ale objem nádob - malé u domků a velké u bytových domů, je úplně jiný: domky mají kapacitu 230 000 litrů a bytové domy jen 143 000 litrů! To je úplně zvrácený poměr. Stále se ale jen nadává, že je na sídlištích nepořádek kolem plných popelnic.

4) Pilotní projekt v Hartě ukázal, že systém svozu není udržitelný a je finančně náročnější.

5) A jak je to s obyvateli apartmánů? Trvalý pobyt nemají, ale jejich odpad se bude počítat do celkového objemu odpadů, a tím zvýší počet kilogramů na osobu ve městě, takže kvůli nim budeme platit víc.

Občané jsou obviněni, že špatně třídí a vlastně si za to mohou sami. Existuje dokument STRATEGIE MĚSTA PRO NAKLÁDÁNÍ S ODPADY z 20. února 2022.

Mimo jiné se v něm píše:

Doporučení: Realizovat strategii „per partes“, tedy

1. Vzdělat - Prvním krokem musí být vzdělávání široké veřejnosti včetně členů rady a zastupitelů.
2. Umožnit - Upravit systém tak, aby byl vůči občanům transparentní, motivoval je a umožňoval jim správně se vzniklým odpadem nakládat.
3. Vymáhat - Systém bude fungovat, pokud budou sankce za neplnění vymáhány.

Možná se už blýská i na lepší časy. V komisi se nám povedlo iniciovat vznik vyhlášky, která zapojuje podnikatele do likvidace odpadů z jejich činnosti na území města.

Mgr. Jan Rychlík

f ODSVrchlabi

o odsvrchlabi

Sledujte nás

(politické komerční sdělení)

Kostel je památka po předcích. Musíme se o něj postarat

Fořt. Malá vesnice nedaleko od Vrchlabí, která spadá pod městys Černý Důl. Když se řekne Fořt, každý Vrchlaban by asi věděl, kam má jet. Co ale na Fořtu mnoho lidí neví a co z něj mnoho lidí nezná, je místní kostel. Kostel Nejsvětější Trojice je kulturní památka, kterou bych osobně na podobném místě nečekal. Mimo koncertů a veškerých akcí, které se tam konají, je samotný kostel zajímavý svým interiérem a nástěnnými malbami.

☛ ANTONÍN KAŠPAR, FOTO: JAKUB KAŠPAR

Stavba kostela byla dokončena roku 1774, tehdy byl vlastníkem obce hrabě Hynek Chorynský. O rok později kostel vysvětil vrchlabský vikář. Ještě v roce 1979 kostel sloužil svému účelu, i ten ale později opadl a zůstal jen samotný kostel, který postupně chátral a chátral. V roce 2007 se římskokatolická farnost rozhodla darovat kostel obci. Ten byl však ve stavu tak ubohém, že do něj musela nejen

Obec Černý Důl, ale i ministerstvo kultury investovat miliony korun. V roce 2016 potom vznikl Spolek pro kostel Fořt, který se o kostel na dobrovolné bázi stará. Mnoho věcí se zlepšilo a kostel je nyní v mnohem lepším stavu, ale podle odhadu Romana Skřehota - předsedy tohoto spolku - bude potřeba ještě minimálně 40 milionů korun, aby se kostel zvenčí zrekonstruoval kompletně. A právě s Romanem Skřehotem jsme si společně posvětili na to, jak vlastně funguje samotný spolek, co už je hotové, co kostel ještě čeká a mnoho dalšího.

Možná bych začal tím, jaká je vlastně vaše role, co se kostela ve Fořtu týče.

To je poměrně jednoduché. Jsem předsedou Spolku pro kostel Fořt, což je asi jedenáct dobrovolníků, kteří se o náš kostel starají. Jestli můžu, tak tady o tom se trochu rozmluvím. Spolek pro kostel Fořt vznikl roku 2016. Zrovna jsem totiž bydlel vedle kostela, který tou dobou nebyl v úplně nejlepším

stavu, měl vymláčená okna, střechu ve špatném stavu a podobně, a tak mě napadlo, že by bylo dobré s tím něco udělat.

Vy jste tedy předsedou. Jak ale funguje vedení spolku obecně? Schází se schůze, počítám.

Každý rok se koná členská schůze. Tam se shrne to, co se událo v loňském roce, a naplňuje se ten příští. Takovou schůzi musí mít každý spolek. Potom se podává zpráva o činnosti spolku, hospodaření, o členských příspěvcích a nějaké vizi do budoucna, čeho chceme dosáhnout. To je zhruba to, co probíráme. Takhle nějak to probíhá.

Ten kostel ale už není církevní. Je to tak?

Ano. Obec Černý Důl dostala kostel od římskokatolické farnosti darem roku 2007. Církev ale převedla kostel do vlastnictví obce v takovém stavu, že do dnešního dne do toho bylo potřeba dát několik milionů korun. Počínaje částečnou opravou střechy a celkovou opravou věže, udělalo se odvodnění a další úpravy, které stály mnoho peněz, protože byl kostel opravdu v hrozném stavu.

INZERCE

EVROPA
REALITNÍ KANCELÁŘ
VRCHLABÍ

Žije ještě fořtecký kostel náboženským životem? Konají se bohoslužby, nebo je to už spíše kulturní památka bez církevního přesahu?

Předtím než církev darovala kostel obci, tak se tam konala svatba naposledy začátkem 70. let. Myslím, že od té doby potom kostel už nefungoval, ale jistý si nejsem. Proto také došlo k té rozsáhlé devastaci. Od té doby, co kostel patří obci, konala se tam už jedna svatba, můžeme tam konat křtiny, koncerty, ale s církví jako takovou už to nemá moc společného. Kostel náležející církvi je nahoře v Černém Dole, ale ten náš fořtecký už je spíše jen jako taková kulturní památka. Navíc nám toho z dob, kdy byl kostel církevní, moc nezbylo. Obrazy křížové cesty jsou v depozitu v Hostinném, varhany byly převezeny do vrchlabského kláštera a zvon byl ukraden. Našel se ale někde na skládce a nyní je umístěn v Hostinném v klášteře. Budeme se jej asi snažit dostat zpátky, ale nejdřív kostel musíme dostat do takového stavu, aby to dávalo smysl.

Kostelní varhany kdysi z Fořtu zachraňoval ředitel vrchlabské základní umělecké školy Radek Hanuš. Co vy na to, patří varhany stále do Fořtu?

Já bych byl samozřejmě rád, kdyby se vrátily zpět, jenže lidé z Vrchlabí a okolí se složili na to, aby se varhany mohly opravit, a tak by bylo velice těžké, aby se vrátily znovu do Fořtu.

Jak vypadá stav kostela, kdy byste byl s výsledkem spokojený? Kam je to potřeba s rekonstrukcí dotáhnout?

Asi takhle, je potřeba dokončit opravu střešky, udělat pořádně odvodnění (neboť se zvedá podlaha) a pak už zbývá jen vnější plášť kostela a renovace interiéru. Museli jsme částečně oplotit prostor okolo kostela, protože občas něco spadne. Tak nějak to vypadá a já si myslím, že by to stále potřebovalo generální opravu, odhaduji tak minimálně za 40 milionů korun. To by mohla být cena za to, kdybychom to chtěli dát zvenku do kupy. Ale při současné finanční situaci opravdu nedokážu říct, jak to bude dál.

Mluvíme tady o milionech korun a bezpochyby o velkém množství práce. Co je pro vás tou motivací dělat tohle všechno zadarmo a jako dobrovolník?

Víte, já nikdy do kostela nechodil, ale když se nad tím zamyslíte, tak je to památka našich předků. No a povinností naší i budoucích generací je nejenom zachovat to, co nám tu zanechali, ale zachovat to v takovém stavu, aby generace, co přijdou po nás, mohly ocenit, co naši předkové dokázali. V České republice máme skoro v každé vesnici kostel, a když je necháme spadnout, zmizí i kus dědictví, které nám tu naši předchůdci vybudovali a zanechali. A přeci musí být v nás, že to nesmíme nechat zničit. Nesmíme to nechat spadnout. Odstrašujícím příkladem byla éra před rokem 1989. Když vidíte, jak se stát ke kostelům choval, kdy se z kostelů dělaly sklady, bylo rozkrádáno jejich vnitřní zařízení nebo podobné věci, tak si říkáte, že tohle přece nemůžeme dopustit. To je takový můj laický názor. Je to i to, proč jsem do toho šel. Opravdu za to není žádná finanční odměna, členové spolku to dělají zadarmo, navíc platí členské příspěvky.

Přijedou se na kostel podívat lidi? Protože jste mluvil o dobrovolném vstupném. Fořt totiž není zrovna na hlavní dopravní tepně.

My tam pořádáme různé akce. Můžu vám říct, že naposledy, když jsme tu pořádali koncert, byl kostel plný. Na žádnou z našich akcí, kterou pořádáme my jako spolek, není povinné vstupné, všechno je to na základě dobrovolnosti. Je s podivem, že když se díváte na složení lidí, kteří přijdou, tak si říkáte, že tu nevidíte moc místních. Je to tak, že často vidím lidi, kteří nejsou odsud, například jsou tu na chatě a přijeli z Prahy, místních chodí poskrovnu. Je to zajímavý fenomén. Ačkoliv jsem si myslel, že zrovna místní to bude zajímat. Ale jak říkáte, je to mimo hlavní trasy. Je pravda, že kdyby to bylo na hlavní trase Praha-Benešov a bylo by to vidět ze silnice, peníze by se sháněly třeba podstatně lépe. Takových kostelů zastrčených někde na vesnici je mnoho a o to hůře se peníze hledají.

Je to tak. Taký jsem o fořteckém kostele dlouho nevěděl.

No ale když se k nám přijdete podívat, budete možná až překvapení, kolik se toho u nás děje. Dovolím si říct, že jsme jeden z těch aktivnějších kostelů široko daleko. Jsem docela pyšný na to, co jsme toho za jeden rok schopni udělat.

Jak na vaše aktivity a práci na kostele sháníte potřebné finanční prostředky?

Peníze sháníme skrz dobrovolné vstupné z našich akcí a pak nám městyš každý rok přispívá část-

kou, která jde všem dobrovolným spolkům v obci. Takže přispívají na fotbalisty, na spolek Krakonoš a další spolky. Z těchto peněz potom platíme vystupující, nebo jsme nedávno pořídili další mříž, aby kostel větral, ale nedostala se tam zvířata spouštějící alarm.

Ted' už nám zbývá asi jen, co bude dál? Co je v plánu do budoucna s fořteckým kostelem?

Asi vidíte sám, jaká je momentálně situace, co se týče financí. Veškeré větší opravy je potřeba řešit s městysem jako vlastníkem kostela a peníze nazbyt nejsou. Na závěr bych chtěl poděkovat nejen všem členům spolku, ale i dobrovolníkům, kteří nám při akcích pomáhají. Vy ostatní, přijďte se k nám do Fořtu podívat. Snažíme se nabízet zajímavé akce. Navíc interiér našeho kostela Nejsvětější Trojice ve Fořtu je speciální. S krásným oltářním obrazem, který byl nedávno restaurovaný, a zajímavou nástěnnou výmalbou, která se zachovala v původním stavu. Takových kostelů opravdu není mnoho. ■

Neusínáme na vavřínech, stále vymýšlíme nové věci

Ve vrchlabské restauraci Farma steak and fish zažili úspěšný loňský rok. Na konci listopadu majitel a šéfkuchař Lukáš Čížek obdržel prestižní bronzovou medaili Magdaleny Dobromily Rettigové. Jeho kolega a sous-chef Jakub Lukáč jen o pár dní předtím opanoval soutěž Český kapr. O své dojmy ze získaných cen, ale i své plány do budoucna se oba podělili v rozhovoru pro Vrchlabinky.

☞ JIŘÍ ŠTEFEK, FOTO: PETR TICHÁČEK

Rok 2023 je minulostí. Jaký byl?

Jakub: Z mého pohledu neuvěřitelně úspěšný a našlapaný.

Lukáš: Strašně pracovní, ale krásný. Všechno dopadlo. A když si člověk něco přeje, tak se to splní.

Opravdu jen stačí si něco přát?

Lukáš: Jasně, někdo to musí odmakat, odpracovat. Byla za vším spousta dřiny. Od doby covidu jsou lidé více věrní. Navštěvují restauraci a netýká se to jen turistů. Letos jsme nepoznali ani žádnou mimo sezónu. Mezi tím se ještě prolínaly naše životní plány a cíle dostat se trošku výš v tom gastronomickém světě. Takže se povedla nějaká ta soutěž, získali jsme ocenění... Ale jdeme dál.

O jaká ocenění se jednalo?

Jakub: Mně se – samozřejmě pod přípravou toho nejlepšího, kdo mě mohl připravit na soutěž, tedy Lukáše – podařilo vyhrát Českého kapra. První místo, zlatá medaile, zlaté pásmo. To jsem si přál hodně dlouho. Do třetice všeho dobrého to vyšlo. Šel jsem jako poslední na řadu.

Český kapr. Co je to za soutěž?

Jakub: Je to jedna z nejznámějších tuzemských gastronomických soutěží. V roce 2023 to byl již 17. ročník.

Lukáš: Tato soutěž je pod záštitou Asociace kuchařů a cukrářů České republiky. Letošní ročník byl fakt brutálně sledovaný a našlapaný. Konalo se to v Národním zemědělském muzeu a byla tam velká návštěvnost. Je tam nádherné studio, ve kterém trénuji i já s kuchařským Národním týmem. Za

sebe jsem rád, když svoje zkušenosti mohu předat či přenechat někomu dál, obzvlášť když je tu u mě v práci, protože Kuba je tady můj sous-chef.

Co všechno obnáší příprava na takovou soutěž?

Jakub: Letos celá příprava trvala nějakých dva a půl měsíce. Když jsme vyplavali ze svatební sezóny na začátku září, tak jsme se začali připravovat.

Lukáš: Ale v hlavě už to člověk má celý rok. Přemýšlí nad tím, co by tam mohl dát. Určitě tu je i nějaké ponaučení z chyb a nedostatků z minulého ročníku. Pak se to musí natrénovat a zbytek už je mezi nebem a zemí.

Jakube, jak se přesně jmenoval vítězný pokrm?

Jakub: Filet z kapra pečený v česnekovém sádle.

Bramborová rolka dělaná sous-vide v lanýžovém másle. Kroketa s mlíčem, estragonem, kořením pěti vůní smažený v panko strouhance. Cizrnový lísteček na ozdobu, pyré z černého kořene a holandská omáčka s kerblíkovým olejem a s kaviárem. Na samotný filet pak přijde pohankový popcorn s kapřími škvarky a kerblíková majonéza. Lze říci, že to je na součástky kompletně rozebraný kapr.

Lukáš: Porotci byli nadšení, že Kuba jako jediný dokázal celého kapra zužitkovat.

Slavní vynálezci s oblibou říkají, že je slavný patent nebo zlepšovák napadl, když leželi na gauči nebo ve vaně. Jak tomu bylo s tímto receptem?

Jakub: Vymyslel jsem ho večer po práci doma v posteli. Pak jsem projížděl internet a poté následovaly konzultace tady s panem šéfem. (smích) S ním jsem se shodl, že to má hlavu i patu a že by to nemuselo být špatný.

Lukáš: Pak už Kuba začal trénovat. Vyzkoušel si, jestli to má smysl a jak to bude vypadat chuťově.

Jakub: Po prvním tréninku jsme se shodli, že to chuťově k sobě ladí a že to chce vyladit jen některé detaily, tedy čas na přípravu a design pokrmu.

Lukáš už získal řadu trofejí, ty Jakube už máš taky zlato. Jaká je další meta?

Jakub: Když bůh dá a když na to bude čas, tak bych eventuálně chtěl zkusit Gastro Hradec, což je také jedna z vyhlášených českých soutěží s dlouhou tradicí.

Lukáš: V posledních letech sice upadala, ale nyní se do toho vložili správní lidé. Udělali úplně nový facelift, bude to na jiném místě. Je tu záměr, aby to zase byla jedna z nejsledovanějších soutěží, co se týče vystavování jídel. Bude to hodně dělané pro veřejnost.

Většina lidí si vaří doma. A co si doma uvaří, to si zkonsumuje. Jaký je to pocit vytvořit jídlo a jít s tím takto na veřejnost? Nejen že ho uvaříte v restauraci, ale jdete s ním třeba i do soutěže, ve které pak uspějete...

Lukáš: Člověk musí mít sportovního ducha. Spousta lidí to nechápe. Ale pokud máte rádi svůj obor – a v našem oboru se konají olympiády – tak si můžete sáhnout na krásná ocenění. Nicméně je to jako ve sportu, za vším je píle, dřina a touha si za tím jít. Člověka to chytne a chce vyhrát.

Jakub: Stojí za tím hodně volného času po práci. Stojí to i dost peněz. Čímž já děkuji Lukášovi za sponzoring, protože sám bych to finančně nedal.

Lukáš: Když jsem vyhrál Českého kapra, loni Kuchaře roku a spoustu jiných soutěží, tak jsem vždycky bulel. (smích) Je v tom velká emoce.

Všechny soutěže, o kterých tady mluvíme, stojí vedle toho, co po většinu roku děláte, tedy práce v restauraci, cateringu či svateb. Jeden den vyhrajete trofej a druhý den už stojíte v práci u sporáku a vaříte v pole-dne obědy. Jak to ve vašem nitru přepínáte mezi oběma situacemi?

Lukáš: Normálně je to návrat do reality. Pověšší si diplom a jedeš dál. Ale samozřejmě je to dobrá reklama pro náš podnik. Lidé o nás hezky mluví. Mám z toho samozřejmě vnitřně velkou radost. Ale neusínáme na vavřínech, stále se snažíme vymýšlet nové věci.

Ale přece jen, zisk prvního místa a zlaté medaile je velká věc. Nezvedne se trochu ten nosánek nahoru?

Jakub: Vždycky to zahřeje na tom egu. Rozhodně jsem nepomýšlel na to, že to bude vítězství. Modlil jsem se, aby byla bedna, tedy umístění do třetího místa.

Lukáš: Já jsem si mnoha soutěžemi prošel, takže vím, co to obnáší. Viděl jsem tedy, že tu a tam měl Kuba něco v průběhu soutěže blbě. Ale byl jsem tam jen jako jeho helfer a nesměl jsem mu do toho zasahovat. Pak jsem musel odjet a u vyhlášení vítězů jsem nebyl. Ale když se vrátil s medailí a pohárem, tak to byly skvělé pocity, kdy jsem si toho užíval skoro víc než on.

Krátce poté však přibýlo další ocenění, že...?

Lukáš: Přesně tak. Asi dva dny po Kubově výhře v soutěži jsem byl oceněn medailí Magdaleny Dobromily Rettigové. Vnímám to jako ocenění všeho, co se mi dosud povedlo. Vyhrál jsem dost cen, jsem lektor a dělám řadu věcí kolem toho. Za tuto cenu jsem nesmírně rád.

Říká se, že úspěchy nikdy neomrzí. Ale vy už jich máte tolik... Je ještě vůbec kam růst? Máte ještě nějakou motivaci?

Lukáš: Tím, jak jsem vyhrál Kuchaře roku, jsem se dostal do českého národního týmu kuchařů a cukrářů. Proto další metou je nyní získat co nejlepší umístění na gastronomické olympiádě ve Stuttgartu. To bude soutěž týmů z celého světa, bude jich tam 32.

Jakub: Já se chci samozřejmě stále zdokonalovat a uvidíme, jaká možnost se naskytne a na co bude čas. Důležité ale je nezást na jednom místě a sledovat nové postupy a technologie. ■

Vyrobít boty si může každý sám

Boty si může každý vyrobit sám. To je hlavní myšlenka projektu Open Footwear, na kterém se podílí i běžec a designér Josef Trojan. Jak moc je výroba bot komplikovaná? Proč stojí za to to zkusit? A co by měla splňovat taková správná běžecká bota? I o tom se Josef rozprávěl pro magazín Vrchlabinky.

☛ GABRIELA JAKOUBKOVÁ,
FOTO: ARCHIV JOSEFA TROJANA

Vím o tobě, že jsi od malička sportoval. Kdy a při jaké příležitosti jsi v sobě objevil tvůrčího ducha?

Myslím, že kreativní duch byl ve mně od malička. Už od dětství jsem rád tvořil, stavěl hrady, vystřihoval z časopisu ABC, lepil modely a budoval přehradu na potůčku u babičky a dědy na chalupě. To, jakým směrem bych mohl jít dál ve svém životě, jsem si uvědomil na střední škole. Velký vliv na to měla učitelka výtvarné výchovy, paní Ďoubová. Právě ona mě naladila na kreslení. Začal jsem navštěvovat různé kurzy v okolí, v Jilemnici i ve Vrchlabí. Dokonce jsme s několika kamarády založili svůj výtvarný kroužek, kde jsme se snažili kreativně vyjádřit.

Ještě před rozhovorem jsi mi řekl něco, co se mi moc líbilo – že tě Podkrkonoší formovalo po estetické stránce. Vnímáš jsi to už jako dítě?

Myslím, že k rodnému kraji jsem si vytvořil vztah už v dětství. Příroda je tu jedinečná, bohatá. Líbí se mi její barevnost, vyváženost i určitá syrovost. Mám to prostě doma rád a rezonuje to i v mých skicách a náčrtech. Pořádně jsem si to začal uvědomovat až při studiu v Holandsku. Všude byla rovina a mně najednou něco chybělo – kopce, zima, sníh, lyžování... Momentálně žiji v Německu v Karlsruhe, kousek od Černého lesa. Kopce jsou tu podobné jako u nás. Rád se tu na podzim projíždím na kole smíšeným lesem, který už je trochu zapadlý sněhem, ale ještě ne úplně, stále jsou vidět listy. Je nádherné, jak se ta barevnost mísí se sněhovou

pokrývkou. Když se vracím domů do Jilemnice a mezi Studencem a Martinicemi se přehoupnu přes kopeček, jsem nadšený z toho pohledu, který se přede mnou otevírá. Těžko říct, jestli je to estetická blízkost, nebo nostalgie.

Vystudoval jsi obor design na ČVUT. S jakým záměrem jsi šel na tuto školu? Měl jsi už konkrétní představu o tom, čemu by ses chtěl věnovat?

Můj cíl byl jasný: dělat design, kreslit, vytvářet a snažit se, aby to bylo srozumitelné širšímu publiku, které si to pak teoreticky koupí nebo v tom uvidí hodnotu. Umění bylo pro mě vždy spjaté se sebevyjádřením. U designu musí člověk daleko víc přemýšlet o tom, pro koho projekt dělá. A pokud jde o produkt, musí se o to víc zamyslet nad tím, jak ho bude člověk používat. Chtěl jsem dělat věci, které budou aplikovatelné. Každé zadání jsem se snažil vždy posunout za předpokládanou hranici.

V čem se liší studium designu na ČVUT a na univerzitě v holandském Eindhovenu?

Na ČVUT byl můj obor ještě mladý, myslím, že nad námi byl jen jeden nebo dva ročníky. Bylo to akční, učitelé nadšení a my museli improvizovat, což se mi líbilo. Chybělo ale technické zázemí. Neměli jsme pořádné dílny ani nástroje, vše jsme si

sháněli sami. Když má škola už trochu jméno, je možnost napojit se na mnohem víc lidí, kteří z ní vyšli. V tom je asi největší rozdíl, protože univerzita v Eindhovenu je světoznámá, má neuvěřitelné renomé, ředitelka školy je minimálně v oblasti designu opravdu známá osobnost po celém světě. I projekty vzniklé na této škole se pak publikují po celém světě a lidé se napojují na velké firmy a mohou se dále rozvíjet. Technické prostory, zázemí nebo počítačové vybavení bylo nesrovnatelné. V Holandsku jsem se potkal se studenty ze všech koutů světa, poznal jsem tak jiné kultury a širokou škálu názorů, zkušeností a tradic. Zpětně si uvědomuji, jak moc mě to obohatilo.

Jak lidé z různých koutů světa vnímají design v porovnání s námi Čechy?

Posledních dvanáct let v Česku nežiji, a i když jsem samozřejmě v blízkém kontaktu s rodinou, často jezdím do Jilemnice a do Prahy, snažím se číst české a slovenské zprávy, nemůžu říct, že bych se s Čechy běžně potkával a mohl si s nimi jen tak popovídat. V Holandsku byli lidé designu mnohem více otevření, uvědomovali si, že stůl není jen stůl, vnímali, jak vypadá a z jakého je materiálu, kde přesně v místnosti stojí, zajímal je jeho příběh. A jak vnímají lidé design v jiných částech světa? Je to rozdílné. Záleží na tom, z jakého prostředí kdo vychází. Lidé, se kterými jsem se ve škole setkával, byli určitým způsobem individualisté. Všichni jsme se dokázali sebeidentifikovat, říct, za čím si stojíme, co je pro nás přidanou hodnotou a proč daný projekt děláme. Mezi designéry mohou být diametrálně rozdílné názory a přístupy. Je to tak správně, těší mě to.

Jak ses dostal k navrhování bot?

Ateliér, ve kterém jsem studoval, byl hodně otevřený. Vedla nás profesorka Irene Fortuyn, což je konceptuální umělkyně, která se zabývá hlavně environmentálním designem. Dávala nám vždy zadání ve formě textu – například výraz embedded (tzn. zapuštěný, vložený, vestavěný) a k tomu napsaný odstavec textu. Každý z nás na to mohl reagovat, jak chtěl, ale musel to umět vysvětlit. Na konečných odevzdávkách pak bylo zajímavé, jak projekt s tím vysvětlením rostl. Každý z nás si musel najít to, co je pro něj důležité, z čeho čerpá a co jeho projekty dělá silnými. Postupem studia jsem si uvědomil, že pro mě je to poňby, který působí radost, ulehčuje život a zároveň je to náročná fyzická aktivita. Pohybem komunikujeme, je také důležitý

pro interakci a působí na psychickou i mentální regeneraci. Přemýšlel jsem, jak to vše uchopit v nějakém produktu. A vyšly z toho boty. Potom jsem si uvědomil, že si vlastně obalujeme nohy plastem. Proč? Nešlo by vyrábět boty z jiných materiálů?

Jsi i běžec. Čím je pro tebe konkrétně běh?

Běh je pro mě především způsob meditace, a to jak fyzické, tak mentální. Při delších bězích dojde člověk k urovnávání si myšlenek. Vybavuje se mi čaroděj z Harryho Pottera, který si kouzelnou hůlkou vydával myšlenky do studánky, v té studánce se na ně díval a pak si je zase dával zpět, do správné oblasti své hlavy, aby je měl urovnané. Právě to se mi při běhu často děje. Urovnávám si myšlenky a utvářím si nové spojitosti, ze kterých pak mohou vzniknout i nové nápady. Samozřejmě se to netýká jen designu. Jdu si zaběhat a při tom přemýšlím nad ledasčím. Můžou z toho „vylézt“ nové boty, anebo si jen uvědomím, že jsem zapomněl koupit brambory.

Pracoval jsi pro Pumu. Jak na tuto pracovní příležitost vzpomínáš? Mohl bys ji zhodnotit?

Puma je obrovská firma, která je na trhu už dlouho.

Má neuvěřitelnou tradici, je neuvěřitelně silná a má dosah do všech koutů světa. Můžu si zajít do Inter-sportu například v Mexico City a vidět tam svoji botu nebo plakát, na kterém jsem pracoval. Aby se něco mohlo vyrobit v takovém měřítku, musí na tom spolupracovat spousta lidí a mezi nimi jsou zákonitě nějaké kompromisy. Právě dosah a kompromisy byly pro mě největším přínosem. Samozřejmě, že i fakt, že jsem pracoval pro Pumu, dodá k mému jménu nějaký kontext, což je důležité pro mé potenciální zákazníky v budoucnosti.

Pojďme si popovídat o neziskovém projektu, který je pro tebe, jak jsem z naší předešlé konverzace pochopila, dost důležitý. Představ nám Open Footwear.

Ve zkratce jde o boty na běhání, které si každý může vyrobit sám. Začal s tím můj kamarád z Brna Juraj a já se k němu asi po měsíci přidal. Společně vyrábíme boty, které pak publikujeme na webu. Plány si může kdokoliv stáhnout a podle nich si boty vyrobit, vylepšit je, opravit, změnit materiály... Může si s nimi dělat, co chce. Zásadní myšlenka je zjednodušit běžeckou obuv, přiblížit ji koncovému uživateli a dát lidem možnost vyrábět si boty sami.

Co je u běžeckých bot to nejdůležitější?

Měly by „padnout“. Tedy neměly by nikde dřít, tlačit, padat z nohy a nohu deformovat. Dobrá běžecká obuv nepředstírá, že mě donese do cíle mého závodu nebo tréninku rychleji. Musí ale zajistit, že budu moci běžet další trénink. Není mi zima, nesmekám se, neničím si kotníky ani kolena... To vše se týká funkční stránky. Další kapitolou je stránka estetická.

Z jakých by měla být materiálů?

To je složitá otázka. Problémem obuvnického průmyslu je, že materiálů je spousta, ale jsou velmi těžko recyklovatelné. Bota je poměrně složitá a je sešitá a slepená z mnoha materiálů. Jednotlivé možná recyklovatelné jsou, ale je náročné oddělit je od sebe. Tím pádem končí na skládkách nebo ve spalovně. Možná tedy nejde tolik o to, z jakých materiálů, ale spíš z kolika materiálů je bota udělaná. Čím méně materiálů a čím méně budou upravované, tím bude bota zajímavější po environmentální stránce. Po běžecké stránce je zase důležité, aby boty byly z materiálů, které jsou schopny nohu ochlazovat, anebo ji naopak dokázaly udržovat teplotu. Zároveň je nutné, aby držely nohu v jednom místě a zároveň ji nemezovaly v terénu.

Jak se tebe osobně dotýkají environmentální témata? Když jsem narazila na projekt Open Footwear, napadlo mě, že je především reakcí na environmentální krizi.

Hlavní myšlenkou Open Footwear je ukázat lidem, že ušít botu není zase až tak komplikované. A také nabourat tabu delikátního skvělého produktu, který nám firmy nabízejí a slibují, že právě s jejich produktem vše půjde hladce a my můžeme běžet v jakémkoliv terénu jakékoliv vzdálenosti. Chci ukázat, že bota může být daleko jednodušší, můžu si ji vyrobit sám a klidně v ní i běžet závody. A na tuto myšlenku se nabalují další, daleko větší koncepty. Třeba právě i ten environmentální aspekt. Já sám se rozhoduju o tom, z čeho si botu vyrobím, jaké použiji materiály, jaké lepidlo... Je větší šance, že materiály, které při výrobě použijete, budou pocházet z okolí a ne někde z Asie. Šetříme tedy planetu i dopravou. Navíc si boty můžete vyrobit z už použitých materiálů – ze staré kožené bundy, džínových kalhot nebo jakékoli hrubší látky, která trochu víc drží tvar. Esteticky to pak můžeme posunout třeba potiskem. Aby to bylo přijatelné pro mainstreamové publikum, lze si s tím různě vyhrát.

Je obvyklé, že se designéři takto zajímají i o výrobu? Vědí, kde a v jakých podmínkách se jimi navržená obuv vyrábí?

Například v Pumě to lidé vědí, protože musí do továrny jezdit a s ostatními komunikovat. Jaký je ale postup výroby krok za krokem, to většina designérů neví.

Ty jsi v tebou vyrobených botách dokonce zaběhl maraton. V čem je pro tebe odlišná radost z podání fyzického výkonu a radost z vytvoření bot, tedy z tvůrčího naplnění?

Vždycky mě bavilo posouvat své hranice. Občas je zajímavé se s něčím jen tak obejmout – tohle už jsem dělal, kreslil, běžel, tak si to ještě zopakuju. Daleko víc mě ale naplňuje, když si řeknu, že tohle jsem ještě nikdy nedělal a mohl bych to dokázat. Uvedu příklad. Běžel jsem několik maratonů, ale dlouho žádný z nich pod tři hodiny. Chtěl jsem to dokázat. Zkoušel jsem to, trénoval – dlouho se mi nedařilo. Když se mi to povedlo, byl jsem nadšený, ale stejně pro mě bylo nejdůležitější to počáteční rozhodnutí. Vytyčit si cíl, rozhodnout se

Josef Trojan (33)

Designér Josef Trojan se narodil 22. března 1990 v Turnově. Absolvoval jilemnické osmileté gymnázium. Rok studoval design na ČVUT, poté odcestoval do Holandska, kde získal titul na Design Academy Eindhoven. Od roku 2019 do roku 2023 pracoval ve firmě PUMA. Nyní se věnuje projektu Open Footwear a své vlastní designové agentuře Concept Crafter. Své nápady a ukončené projekty teď nově zveřejňuje na svém instagramovém profilu www.instagram.com/concept.crafter/.

a postupně se k němu blížit – to je ten nejkrásnější zážitek. Podobně to mám i s designem. Ano, můžu sedět v Pumě a navrhovat boty, co jsem navrhoval minulý rok, i když možná relevantněji pro dnešní dobu. Můžu ale také zkusit navrhnout botu, kterou si kdokoliv dokáže vyrobit sám doma. Najednou vnímám, že právě tohle mě naplňuje mnohem víc. Ať už jde o sport, nebo o design, koncové body jsou příjemné, hlavní je ale rozhodnutí a nadšení do toho, co chci dokázat. ■

INZERCE

DĚKUJEME
ZA PŘÍZEŇ

Všem našim čtenářům a partnerům
přejeme úspěšný rok 2024.

tn_média

Salonky

Trutnovinky

Vrchlabinky

Můj sběratelský sen? Hokejka Gretzkyho či Ivana Hlinky

Jaromír Jágr, Dominik Hašek, Petr Svoboda, Martin Procházka, Ivan Hlinka a další. Na triumf českého národního hokejového týmu na zimních olympijských hrách v Naganu se nezapomíná a dodnes má mnoho lidí v paměti alespoň některé momenty z nervy drásajících bitev ve vyřazovací části turnaje. Martin Janoch však má mnohem víc než jen vzpomínky. Doma ve své sbírce totiž uchovává velké množství podepsaných hokejek a dalších rozličných artefaktů, které se vážou nejen k tomuto turnaji století. Jak se k tomu dostal, co všechno doma má, ale i co sběratelská vášeň obnáší, prozradil v rozhovoru pro Vrchlabinky.

📷 JIŘÍ ŠTEFEK, FOTO: ARCHIV MARTINA JANOCHA

Nacházíme se ve vašem malém „muzeu“, kde máte shromážděnou spoustu hokejových artefaktů, které se vesměs týkají turnaje století na zimních olympijských hrách v Naganu. Kolik jich tady dohromady máte?

Hokejek tu mám kolem šedesáti. Hraných dresů tady tolik není, protože něco takového získat je opravdu těžký. Ale jinak dresů, které nejsou hrané, ale mám je podepsané, je samozřejmě více. Jágrovy dresy mám z celé jeho kariéry, což je okolo dvaceti kusů. V poslední době jsem začal sbírat i hokejové rukavice a brusle českých hráčů z NHL. Všeho

tady bude celkově na stovky. Plus samozřejmě mám přes deset tisíc karet ve sbírce. Jen u samotného Jaromíra Jágra mám něco přes dva tisíce jeho karet.

Kdy se ve vás zrodila touha či záměr začít tuto sbírku tvořit?

Začalo to samozřejmě Naganem, které se konalo v únoru 1998. Přesně na moje narozeniny v neděli 22. února připadlo památné finále proti Rusku.

To si pamatují. Zápas se hrál brzo ráno.

Přesně, brzy ráno. Vzbudil jsem se až na druhou třetinu, což jsem i obrečel, že mě mamka nevzbu-

dila hned na začátek zápasu. *(smích)* A od té doby začal můj sběratelský koníček. Nejprve to byla jakákoliv fotka Jágra či Haška v novinách či časopisech. Začal jsem to vše sbírat a lepit si do alba.

Takže to začalo obrázky...

Ano, obrázky a hokejovými kartičkami. Tehdy je sbírala snad celá škola. Já jsem chodil na základní školu na Liščák a tam to v té době sbírali snad úplně všichni. Kluci i holky.

Probíhaly tedy burzy a velké handly.

Jasně. O přestávkách se měnily kartičky. Hašek, Jágr, Gretzky a další. Frčelo to pořádně. Alba s hokejovými kartičkami měly opravdu i holky.

V osmdesátých letech se ve škole měnila ččka, o deset let později kartičky s hokejisty.

Je to tak. A já jsem zkrátka sbíral Jágra, Haška a vše, co se týkalo Nagana 98. Tehdy to byla sranda, ale dnes už se i ty kartičky pořádně posunuly. Je to zkrátka už investiční věc a vlastně i koníček pro dospělé. Nicméně v té době to byl dětský koníček, ale dnes by mnozí koukali, kam to za oněch dvacet pět let vyrostlo. Plno lidí má na půdě hokejové kartičky a netuší, že to může být skutečný poklad. Čas od času se někdo za mnou zastaví, že sbírá kartičky, a chce poradit, jestli to, co má doma, má nějakou cenu. A netýká se to jen kartiček z Nagana a té doby, ale i mnohem starších.

Lze říci, jaká je nejdražší hokejová kartička?

Je to Rookie karta Waynea Gretzkyho z roku 1979. Dříve jich byly tisíce, ale dochovaly se jen dva kusy v hodnocení Top 10. Jen pro názornost, před čtyřmi lety se taková kartička prodala za dvacet dva milionů korun. Dnes už by to bylo za mnohem více. Přesto i dnes si můžete koupit balíčky s kartičkami, jak se to dělalo dřív, a můžete v tom mít kartu třeba i za pět set tisíc nebo dva miliony, ale většinou v tom máte jen obyčejné kartičky za pár korun – případně pár stovek. Je to jako stírací losy. Na rozdíl od nich vám ale kartičky zůstanou na památku v albu!

Máte povědomí o tom, kolik je v České republice sběratelů jako vy?

Jsou skupiny na facebooku, kde probíhá zhruba devadesát procent obchodů. Dříve to byly korespondenční či e-mailové dohluky, nyní výměna trvalo třeba i týdnů. Dnes je doba posunutá, je messenger či whatsapp a obchod je za pět minut

vyřešen. A to platí i pro obchody se zahraničím, hlavně s Američany či Kanadany.

O vás už tedy vědí i v Americe?

Ano, už tam mám pár známých. Nestýkáme se, ale obecně lze říci, že toho mám hodně z Ameriky. Naštěstí mám dobrou kamarádku, která bydlí v New Jersey. Všechno si posílám k ní a ta pak třeba jednou za rok přijede a jeden celý kufr má jen věci pro mě. Teď mi přivezla patery rukavice, dva dresy a asi pět set kartiček. Chudákovsi se jí tam pak už nic nemůžeme vejít. *(smích)* Ale zpátky k vaší otázce. Co se týče sběratelů hokejových karet, těch je v České republice zhruba pět tisíc. Pak jsou další skupiny, jejichž členové se třeba zaměřují na sběr puků, hokejek nebo dresů. Řekl bych, že těch sběratelů je čím dál více. Plno lidí třeba začíná až po třicítce. Najdou si svoje album z dětství a začnou sbírat. Určitým předělem, od kterého se to zlomilo, byl covid. Začal další boom sběratelů, nejen u nás, ale i v zahraničí. Kartičky od té doby stouply na hodnotě, v Americe a Kanadě to bylo i o stovky procent.

INZERCE

**DARUJTE NEVŠEDNÍ ZÁŽITEK:
dárkový poukaz na vstup**

Muzeum Krkonoš

**Poznejte Krkonoše
na jednom místě!**

www.muzeumkrkonos.cz
eshop.krnap.cz
muzeumkrkonos@krnap.cz

Nagano v roce 1998 bylo perlou období, kdy český hokej dominoval světu a v letech 1996 až 2001 dobyl hned čtyři tituly mistrů světa. Jak vzpomínáte vy na onen turnaj století, kvůli kterému se přerušila i NHL?

V tu dobu mi bylo osm a v den, kdy se hrálo finále, jsem měl deváté narozeniny. Ale člověk na to stále vzpomíná a připomíná si to. Já si třeba mnohokrát do roka pouštím například sestřihy z klíčových zápasů. A co vím, dělá to spousta lidí. Jak jezdím na různé srazy, je to téma, které je omíláno stále dokoła. A když se bavím s hráči, stále opakují ty samé historky, i když tu a tam vytáhnou nějakou novou. A už i je samotné to někdy trochu obtěžuje.

Říkáte, že jste začal s obrázky z novin nebo kartičkami. Pamatujete si ale, kdy jste si pořídil první dres nebo hokejku?

První hokejku jsem měl z Ameriky od Jaromíra Jágra, hrál s ní první dva roky v Pittsburghu, když získal Stanley Cup.

Kolik vám v tu dobu bylo let?

Je to patnáct let nazpět. Bylo mi dvacet let.

O Jaromíru Jádrovi by se dalo mluvit celé hodiny a dny. Někomu se ale poštěstí ho i potkat a mluvit s ním. Mně osobně se to například zadařilo, když hrálo Kladno zde ve Vrchlabí. Jaký jste měl dojem z osobního setkání s ním vy?

Je to hrozně těžký. Jágr je svůj. Potkali jsme se asi čtyřikrát nebo pětkrát. Před zápasem se na něj nesmí mluvit, po zápasech je vstřícnější. Ale dělá si takovou slupku kolem sebe, až to může působit

arogantně. On se nerad podepisuje. Třeba i proto, že moc dobře ví, jak se se vším pak moc obchoduje. Jednu věc vám podepíše na památku. Ale kdyby toho podepsal více, tak to pak dotyční dají na Aukro nebo jiný aukční portál. Vědí, že podpis okamžitě zvedá cenu daného artefaktu. Když byl tady ve Vrchlabí, před zápasem nemluvil, ale po zápase měl super náladu. Když jsem za ním přijel na Kladno a měl po tréninku, byl skvělejší. Ale takhle to mají i další hráči. Někteří jsou příjemní, někteří ne. Setkal jsem se s řadou hráčů. Někteří mají dobrou náladu, podepíší se, vyfotí se, jiní na rovinu

řeknou „neotravuj“. Já se k nim chovám slušně, nikomu netykám a poprosím, zda můžu udělat fotku nebo si nechat něco podepsat...

Já bych snad považoval za zcela samozřejmé, že když za někým jdu, tak ho slušně poprosím a nebudu mu tykat...

Ale stanou se situace, kdy kluci na Jágra pokřikují „Jardo, čau, pojď sem...“. To ho jako znají? Proč se k němu tak chovají...? Slušné vychování je základ. Ale Jágr to má opravdu těžké. Všichni po něm něco chtějí.

Vidím, že kromě Jágra tady máte artefakty i od dalších hráčů. Čeho si z nich ceníte nejvíce?

Asi největším artefaktem je pro mě hraný dres z Nagana, se kterým se hrála základní skupina a čtvrtfinále proti USA a pak ho měli hráči na sobě na Staroměstském náměstí po příletu do Prahy. Je původní i s fleky od šampaňského z oslav. Něco takového získat bylo opravdu těžké! A myslím, že nás na světě moc není, co ten dres od některého z hráčů získal. Určitě další opravdu cenný kus je hokejka od Martina Procházky z finále v Naganu, se kterou nahrál Petru Svobodovi na vítězný gól proti Rusku. Je podepsána celým týmem. Hokejka byla několik let v síni slávy v Praze, ale letos po jejím zrušení jsem hokejku od pana Procházky získal. Od něj jsem ještě do sbírky získal dres z finále mistrovství světa ve Vídni v roce 1996, v němž Procházka vstřelil ve finále proti Kanadě vítězný gól sedmnáct sekund před koncem zápasu. Je to jeden z nejslavnějších gólů v historii českého hokeje. Pak třeba brusle Jaromíra Jágra z New York Rangers, které mně sám osobně předával a říkal, jak byly jeho oblíbené skoro dva roky. Povedlo se mi také získat podepsanou hokejku Maria Lemieu-

xe z Pittsburghu, to je taky velmi cenný artefakt. Pak to je několik hraných hokejek od Dominika Haška, z nichž jednu mi Hašek přivezl přímo sem do Krkonoš. Já jsem totiž sehnal jeho hokejku, ještě když chytal za Duklu Jihlava. Přijel jsem za ním a chtěl jsem ji podepsat. A on, když ji viděl, se mě zeptal, jestli bych mu ji nenechal, že by mi za ni dal jinou. Zkrátka že má z každého angažmá, kde byl, schovanou nějakou věc, ale z Dukly Jihlava ne. Protože to bylo ještě v době, kdy netušil, že tu jednou do-táhne tak daleko.

Nechal jste mu ji?

Nechal, neuměl jsem mu říci „ne“, i když jsem věděl, že ta hokejka měla a má obrovskou cenu. Vy-měnili jsme si telefonní čísla. Slíbil, že se mi ozve a přiveze mi nějakou jinou hokejku. Po čtrnácti dnech se ozval a poslal nějaké fotky, abych si vybral. Tak jsem si vybral hokejku z roku 2002, kdy vyhrál s Detroitem Stanley Cup, a tu mi pak přivezl. Mám tady ještě na ní napsáno, že to bylo proti Los Angeles Kings a Hašek s ní v tom zápase měl dvacet pět úspěšných zákroků.

Říkal jste, že sbírat takové věci už není jen o fanouškovství, ale je to i investice. Sběratel sbírá, ale moc neprodává. Nebo jak to je?

V tomhle je to těžké. Některé věci dostanu třeba od kamarádů do sbírky a ty samozřejmě neprodávám. Ale občas nastane situace, kdy můžete získat věc do sbírky, co byste moc chtěli, a jediná možnost, jak ji získat, je, že něco musíte pustit ze své sbírky. Za poslední rok jsem prodal několik set hokejových karet a i nějaké hokejky kvůli dokončení baráku, který jsme společně s manželkou stavěli.

Tepelná čerpadla

Nově dotace za plynový kotel – vyřízení samozřejmostí
Kotle na tuhá paliva | Plynové kondenzační kotle
Krbová kamna s výměníkem

**TOPENÁŘSTVÍ
ŠTĚRBA**

voda–topení–plyn–chlazení

+420 608 480 343
www.topenarstvistesterba.cz

Ale třeba se zas naskytne příležitost a věc získám někdy zpět. Je to koníček na celý život.

Plno věcí tedy musíte nebo plánujete koupit...

(smích) Ano, plno věcí musím koupit. Jsou sběratelé, kteří své věci nechťejí pouštět, a pokud k tomu přistoupí, chtějí výměnu. Dres za dres, hokejku za hokejku. Nicméně abych něco získal, to jsou desítky, někdy i stovky hodin sledování aukcí. Třeba hokejka, kterou moc chcete, se objeví na internetu jen jedenkrát za dva roky a musíte tomu dát čas, abyste ji získal. Každý den ráno první věc, kterou v šest hodin udělám, je, že vezmu mobil a koukám na eBay a jiné aukční portály, jestli tam někdo nevystavil novou věc, co bych chtěl do sbírky. A jak je tu proti Americe časový posun, tak vstávám ve dvě nebo ve tři hodiny ráno a na aukcích na eBay přihazuji. Dá se tam najít například hokejka Jágra a jen z České republiky to sleduje třeba tisíc lidí. Ze zahraničí to je pak dalších třicet tisíc. Přihazujete a přebíjíte nabídky. Je to adrenalin, ale to je na tom sběratelství asi to nejhezčí. Ale mám skvělou a hlavně trpělivou tolerantní manželku... (smích)

Zmínil jste trpělivou manželku, což je asi základ pro takovou zálibu, jako je sběratelství na takové vysoké úrovni. Co vám na to říká? Tohle je přece hobby, které nezná dne ani noci.

U nás sběratelů koluje taková hláška: Nejvíc, čeho se bojím, že až jednou umřu, tak moje žena prodá věci ze sbírky za cenu, za kterou jsem řekl, že jsem je koupil. (smích) Já to manželce radši vše poctivě přiznávám, aby opravdu věděla, jakou to má cenu. Manželka mě v tom podporuje, v tom mám obrovskou výhodu. Ať jsou Vánoce, nebo mám svátek či narozeniny, tak se snaží, aby mi i něco sehnala do sbírky. A většinou se i podaří.

Zkoušel jste si někdy vyčísřit hodnotu vaší sbírky, kdybyste to chtěl pojistit?

To jsem radši nezkoušel, ale určitě si za to jednou naše děti něco pěkného koupí, až tu jednou nebudu. A pojistit to nejde!

Proč?

Dnes má nějaká věc hodnotu třeba deset tisíc, ale já od toho nemám žádný kupní doklad. Sběratel vám odhadne cenu, ale pojišťovna vám to nikdy nedá. Zkrátka to je věc, která roste na hodnotě. Zabezpečit se proti krádeži, to samozřejmě jde. Mám tady kamery. A kdyby to někdo ukradl, je to de facto neprodejně, protože mě znají sběratelé z celé republiky. Mám všechno nafocené a hned bych napsal do všech skupin, co mi ukradli. Nějací nepoctiví sběratelé by to třeba koupili, ale museli by si to schovat a nikomu by to nesměli ukázat.

Je nějaká věc, kterou tady nemáte, ale chtěl byste ji?

Jémine, těch je. (smích) Mým velkým snem je hrana hokejka Waynea Gretzkyho. Určitě bych hodně chtěl puk z Nagana. Nebo lapačku, vyrážačku či helmu Dominika Haška. Z těch nynějších hráčů je to hokejka Davida Pastrňáka a Conora McDavida. A dlouho sháním hokejku Ivana Hlinky.

Ale to už je hodně letitý artefakt.

Můj kamarád mi říkal, že Hlinka tady ve Vrchlabí hrál nějaké exhibice a pak prý rozdával hokejky. Třeba tady někde po Vrchlabí budou.

A co mají dělat lidi, kteří zjistí, že doma třeba na půdě také něco mají?

Ať se staví. Čas od času se za mnou někdo staví a něco přinese. Chce vědět, jestli to má nějakou cenu. Já jsem upřímný. Buď řeknu, že to je zhruba za tolik, nebo že bych to chtěl i já sám, a nabízím za to tolik. Nebo třeba i doporučím nějakého jiného sběratele, řada obchodů se na základě mého doporučení i zdařila. ■

LOOP LOSERS CIRQUE COMPANY

úterý 23. 1. / UFFO / 19:00

Nová multimediální taneční show
o stereotypch a životních
smýčkách

KRAJINA TĚLA NÁRODNÍ DIVADLO - LATERNA MAGIKA

pondělí 29. 1. / UFFO / 19:00

Inscenace propojuje pantomimu,
klasický tanec a breakdance,
fyzické divadlo, akrobacii
a filmové technologie

Černá díra, kometa, erupce aneb Za poznáním vesmíru

V Česku nepatří mezi velké, je spíš střední velikosti, přesto přitahuje pozornost. Léta se snaží laikům co nejvíc přiblížit odborná astronomická pozorování. Nyní ukazuje vědecký výzkum v novém návštěvnickém centru. „Jsme za něj moc rádi. Komfortem je to posun do 21. století“, vítá nás ředitel úpické hvězdárny Marcel Bělík.

☛ PAVEL CAJTHAML, FOTO: KATEŘINA SVOBODOVÁ

Hned po vstupu do areálu nás zaujme typická dominantna observatoří – kopule. Byť je úpická hvězdárna malá, má kopule nečekaně hned čtyři. Větší na hlavní budově, dvě další na pozemku a menší na vedlejším (novém) domě, ke kterému směřují naše první kroky. „Říkáme mu Sluncárna, protože se v něm pozorovalo Slunce,“ upozorňuje Bělík.

Právě zchátralý sluneční domek se díky pětimilionové krajské investici podpořené dotací Ministerstva pro místní rozvoj změnil v moderní ná-

vštěvnické centrum. Zmizel nevzhledný plechový přístavek. Opravené jsou zdi, podlahy a střecha, na které je nově umístěna astronomická kopule s dalekohledy pro pozorování Slunce. To pro laiky nejlákavější je ale uvnitř domku – špičkové pozorovací pracoviště, které je zároveň přístupné pro laické návštěvy. „Dřív tady byla stará technika a pouze jediný monitor, na kterém jsme museli jednotlivá pozorování pracně přepínat. Teď zde máme moderní technologie a dvanáct monitorů a notebooků, na kterých ukazujeme, co pozorujeme my, ale také co právě sledují kolegové na jiných pracovištích po celém světě,“ říká ředitel.

V jediné místnosti se tak dá najednou zaznamenávat průběh počasí či seismická činnost, mohou se provádět noční sledování proměnných hvězd a meteorů, anebo lze pozorovat oblohu či erupce na Slunci. „Primární je pro nás Slunce. Pozorujeme ale i hvězdy, meteory, komety či planetky. Provádíme i specifické úkoly. Například optická a radiová

sledování sluneční činnosti či pozorování meziplanetární hmoty,“ tvrdí Bělík. „Můžeme ukazovat fotky, videa nebo grafy. Například tady je protuberance, oblak chladného plazmatu vybíhající z povrchu Slunce,“ ukazují na jednu z obrazovek.

Na stěnách jsou pověšené naučné infopanely s vybranými příklady atraktivních astronomických jevů. Prostor je zároveň jakýmsi operačním střediskem úpické hvězdárny, ze kterého mohou pracovníci ovládat přístroje a sluneční dalekohledy, které jsou umístěné v astronomické kopuli.

Přitažlivá je i vedlejší místnost, která kdysi sloužila jako archiv. V ní ale nejsou monitory a moderní technologie. Převažují hmatatelné věci, předměty a modely. Zaujme například pružná modrá plachta, na které se názorně předvádí, co se odehrává ve vesmíru. „Říkáme jí gravitační studně nebo černá díra. Ukazujeme na ní, jak se planety pohybují, po jakých drahách a jakými rychlostmi, a jak na ně může působit gravitace,“ popisuje pracovník hvězdárny Petr Ulrich a posílá po plátně jako vzorovou ukázkou několik skleněných kuliček.

Na protějším stolu je kopie funkčního modelu ohřívače potravin z kosmické stanice vyrobená pracovníky hvězdárny. „Můžete si v něm udělat džus stejně jako kosmonauti,“ usmívá se Petr Ulrich. Ve vedlejší vitríně je historický seismograf, ke kterému brzy přibudou další dobové měřicí přístroje.

Zaujmu rovněž pomůcky pro astronomické aktivity pro nevidomé, kteří si tak mohou osahat třeba galaxii, planety nebo další vesmírné zajímavosti. „Například Olympus Mons, nejvyšší známou horu sluneční soustavy, která se nachází na povrchu Marsu. Je to vlastně klasická štítová sopka, asi 27 kilometrů vysoká,“ připomíná ředitel Marcel Bělík. Neotřelý je rovněž model komety, zpracovaný do stejné měřítkové velikosti jako Praha na přiložené mapě. „Lidé si tak mohou lépe představit, co by se mohlo stát, kdyby kometa spadla na naše hlavní město,“ vysvětluje Petr Ulrich. Nové návštěvnické centrum je bezbariérové.

V něm ale naše exkurze nekončí. Přesouváme se ještě do hlavní hvězdárenské budovy. Sice zůstala ve stávající podobě, ale i v ní je co obdivovat. Zábředlí vstupní chodby tvoří hmatová sluneční

Ředitel úpické hvězdárny Marcel Bělík

soustava se všemi planetami, na zdech visí další naučné panely. Před přednáškovým sálem stojí obří dvojrozměrný model hvězdné oblohy. Další atraktivní modely jsou uvnitř místnosti s promítací technikou, kde zpravidla exkurze na hvězdárnu začínají krátkou přednáškou.

Po úzkých schodech stoupáme do hlavní (velké) kopule. V ní překvapivě chybí dalekohledy. Jsou totiž v opravě, na místě zůstala jen základní nosná vidlice. „Využili jsme toho, že je tady otevřené nové zákaznické centrum, ve kterém uvidí návštěvníci hodně zajímavosti. Navíc v zimě k nám nechodí v tak velkých počtech, takže je to pro opravu dalekohledů ideální čas,“ upřesňuje Bělík. Kdo chce vidět pozorovací techniku, může obdivovat přenosné dalekohledy, které jsou stejně kvalitní jako ty z kopulí. Hvězdárna je vozí na přednášky a prezentace, které se konají mimo její areál. „Říkáme tomu mobilní zákaznické centrum,“ směje se Bělík a ukazuje na připravené dalekohledy a infopanely.

Návštěvnost hvězdárny v posledních letech stoupá. Vyšplhala se na zhruba pět tisíc lidí za rok. Většinu z toho tvoří školní výlety, pomalu ale přibývá i ostatních návštěvníků. „Pro běžnou rodinu je exkurze u nás asi na půl hodiny až hodinu. Když ale přijde nadšenec, vydrží tady i tři hodiny,“ popisuje ředitel.

V Úpici se snaží o astronomickou osvětu mezi nejširší laickou veřejností se zaměřením na mládež.

HVĚZDÁRNA V ÚPICI

- Vznikla již v roce 1959, v Česku patří mezi středně velké.
- Popularizuje astronomii a specializuje se na kulturně-osvětovou a vzdělávací činnost přírodovědného charakteru.
- Zaměřením je jednou z nejpestřejších svého druhu.
- Proslula pozorováním Slunce, meteorů, komet, přeletů umělých družic a proměnných hvězd.
- Od konce listopadu má nové návštěvnické a odborné pozorovací astronomické centrum. Vytvoření stálo 5 milionů korun.

„Na druhé straně zájem od veřejnosti je také slušný. Vliv na to mají určitě i internetová média, kde se téměř neustále objevují nějaké informace o vesmíru,“ přiznává Bělík.

V dávných dobách byla úpická hvězdárna přístupná laické veřejnosti pouze dva dny v týdnu. Nyní má otevřeno s krátkými pauzami od pondělních čtyř hodin odpoledne až do nedělního poledne. Šance nahlédnout na vědecké pracoviště je tak výrazně větší. „Lidé k nám můžou přijít bez objednání. Skupinkám nad deset lidí doporučujeme, aby se objednaly. Můžeme se jim pak lépe věnovat, dobře se na ně připravit, aby si tady nepřekázeli s ostatními návštěvníky, a mohli si to tady pořádně užít,“ dodává ředitel Marcel Bělík, když se s námi loučí. ■

At se Vám po celý rok
plní všechna Vaše přání dříve,
než na ně stačíte pomyslet.

p.f. 2024

ŠPINDLERŮV MLÝN

**OTEVÍRÁME
NOVÉ SJEZDOVKY**

skiareal.cz